

SVENSK FISKERI TIDSKRIFT

*Gamla kräftburar från Hästsjön, Jönköpings län.
Se artikel sid. 139.*

SVENSK FISKERI TIDSKRIFT

Organ för Sveriges Allmänna Fiskevårdsförbund

Redaktör och ansvarig utgivare: O. OLOFSSON

Nr 10 Årgång 72

Upplysningar om
expedition och prenumeration m.m. efter texten

Okt. 1963

INNEHÅLL

O. Olofsson: Varför minskar storleken på östersjölaxen? (s. 133). — Från årets kräftfiske (s. 134). — Något om kräftfiske i Småland förr och nu (s. 139). — B. Almer: Huchen — den största laxfisken (s. 140). — R. Öhman: Tjuvfisket florerar i Jämtlands renbetesvatten (s. 141). — Fria uttalanden: Fiske-lagskritik på villovägar. — Fiskerätten i en fisktom sjö (s. 143). — PERSONALNOTISER (s. 145). — LITTERATUR (s. 146). — I KORTA DRAG (s. 147).

Återgivande av text och illustrationer tillåtes endast om källan anges.

Varför minskar storleken på östersjölaxen?

Alla som sysslar eller sysslat med laxfiske och laxodling har nog fäst sig vid den minskning av laxens medelvikt, som ägt rum på senare tid. Jag tänker då på östersjölaxen samt laxfångsten där och i norrlandsälvarna. Denna minskning förorsakas ju av att antalet smålax ökat starkt, vilket — vad älvfisket beträffar — i sin tur beror på, att en större del av laxen vandrar upp tidigare än förr. Den första havsvistelsen har förkortats.

Att denna utveckling inträffat samtidigt med den starka utvecklingen av laxodlingen gör att man frågar sig, om man här har att göra med orsak och verkan? En fråga som vi, som då sysslade med laxodlingen i Lule älv, ställde redan på 1930-talet, fast tendensen då bör ha varit mycket svag. Nu är den åter mycket påfallande och synes — om ett orsakssammanhang faktiskt föreligger — utgöra ett verkligt problem för den framgångsrika svenska odlingen av östersjölax.

Frågan skall belysas med några siffror hämtade ur Sveriges officiella statistik, Fiske. Endast de tre älvarna Mörrumsån, Indalsälven och Lule

älv medtagas, av vilka Indalsälven är helt beroende av konstlad odling och smoltutsättning.

År 1961	Laxens medelvikt	Medelpris	
		per kg	per st
Mörrumsån	7,8 kg	13:26 kr	103:43 kr
Indalsälven	2,7 " ¹	7:93 "	21:41 "
Lule älv	6,3 "	12:— "	75:60 "

¹ Den kommersiella fångsten. Avelslaxens medelvikt var 2,5 kg.

Till jämförelse följer här motsvarande siffror för år 1951. (För Lule älv 1945, då jag ej har tillgång till senare uppgifter över både antal och vikt.)

År 1951	Laxens medelvikt	Medelpris	
		per kg	per st
Mörrumsån	10,0 kg	8:27 kr	82:70 kr
Indalsälven	8,8 "	6:87 "	60:45 "
Lule älv (1945)	8,7 "	—	—

Man ser här att medelvikten minskat i alla älvarna, men medan minskningen är rätt måttlig i Mörrumsån (22 %) och Lule älv (27,6 %) är den i Indalsälven mycket stark (69,3 %). Man kan utan överdrift säga, att man nu i Indals-

älven fiskar en helt annan fisk än förr. Detta gäller även havsfisket efter Indalsälvens lax.

Vid begrundandet av detta problem ligger det nära till hands att tänka på den särskilt i Storbritannien och Amerika ivrigt diskuterade frågan, om laxbeståndet i atlantiska laxälvar består av olika raser med ärftligt fixerad tidig resp. sen uppgång, nämligen vårlax, som är stor och går upp tidigt, och sommar- och höstlax, som är avsevärt mindre och går upp senare. Av dessa är den stora vårlaxen värdefullast och fångas — både därför och emedan den ej går att sumpas från våren fram till lektiden på hösten — till avsalu, medan den lax som fångas och sumpas för odling består av mindre sommar-höst-lax. Är nu småväxtheten hos denna avelslax ärftlig, bör ju också dess avkomma bli småväxt.

Man kan också fråga sig: Vad är det som skiljer denna odlade smolt från natursmolten? — Ett par olikheter är:

1. Den har växt hastigare och utvandrat vid lägre ålder än natursmolten.

Från årets kräftfiske

Nedanstående uppgifter om årets kräftfiske etc utgör svar, som välvilligt lämnats av fiskerikonstulenterna i flertalet syd- och mellansvenska län rörande följande frågor:

Kräfttillgången och kräftornas kondition
Kräftpriset per tjog och kg i olika led och uppgift om försäljning skett i tjog eller kg
Minken och minkfaran

Aktuella synpunkter och önskemål

Liksom förut om åren verkar försäljningen — än i tjog, än i kg — och prissättningen rätt kaotisk. Se nedanstående tabell, där med parti-pris avses det pris fiskaren fått.

Län	Partipris		Minutpris	
	per tjog	per kg	per tjog	per kg
Uppsala	—	20—22	—	26—30
Östergötlands . .	8—12	—	12—20	—
Jönköpings . . .	11—13	—	—	22—24
Kronobergs . . .	9—11	—	15	—
Blekinge	10—12	—	14—17	—
Kristianstads . .	10—12	—	—	—
Malmöhus	—	—	18	—
N. Älvsborgs . . .	8—10	12—16	—	—
Värmlands	—	16—20	—	24—26
Västmanlands . .	—	12—15	—	23—25
Västernorrlands	15—18	18:50	20	24

Anmärkningsvärd är ju också den ibland mycket stora skillnaden på parti- och minut-

2. Den har satts ut nära älvmynnningen, medan natursmolten har en m.l.m. lång älvvandring bakom sig, innan den når havet.

Kan något av dessa förhållanden inverka på tiden för uppvandringen (längden av första havsuppehållet, lekmognaden)?

Säkerligen finns det också andra och mer berättigade frågeställningar. Ett försök till närmare diskussion lönar sig dock knappast i detta sammanhang. Den faller också utom min kompetens.

Som en sammanfattning skulle jag emellertid vilja framställa följande frågor:

Har denna minskning av laxens storlek förorsakats av laxodlingen? Kan man i så fall klarlägga — eller säga något om — orsakssammanhanget?

Vad betyder denna minskning för laxodlingens och laxfiskets lönsamhet?

Det synes mig vara av stort intresse att få dessa frågor besvarade eller i varje fall belysta från så sakkunnigt håll som möjligt.

Ossian Olofsson.

priset, men detsamma gäller ju även för fiskarnas ordinarie fångst, fisken.

Till komplettering kan nämnas att en Malmö-tidning första dagen uppgav priset i minut till 31 kr per kg mot 35 kr i fjol och för kokta kräftor till 24—27 kr per kg i Stockholm, 32 kr i Malmö och 19 kr i Kalmar. På restaurang var Malmö-priset 1:75—2:25 per styck.

En större livsmedelsaffär i Stockholm sålde första dagen kokta kräftor för 27:50 kr per kg, en annan för 27:50 kr per kg om 30 st och 31 kr per kg om 20 st. En vecka därefter var den senares pris 20:50 kr per kg (utan angivet antal).

Dessa osystematiska uppgifter tyder på, att frågan om kräfthandeln är förtjänt av närmare uppmärksamhet.

Uppgifterna för de olika länen följer här (i bilbokstavsordning).

Uppsala län

Tillgången på kräftor inom länet har som helhet betraktad varit medelgod under året, ehuru dock något ojämn. I vissa rinnande vatten har fisket således lämnat sämre utbyte än normalt. Orsaken synes vara bl.a. lågt vattenstånd och bottenfrysning under större delen av vintern medförande att en del av beståndet slogs ut.

Kräftpriserna har varit tämligen höga. Till fiskaren har som regel betalats 20—22 kronor pr kg och i affärerna har priset varit 26—30 kronor pr kg. Övergång till kg-försäljning synes alltmer ske.

Några nya fall av kräftpest har hittills under året inte konstaterats för länet. Genom betydande utplanteringar av kräftor de senaste åren (ca 125.000 st kräftor har utsatts på 6 år) har några rinnande vatten och sjöar, som förut varit pestsmittade, återfått kräftbestånd i sådan omfattning att fisket i viss utsträckning kunnat återupptas. Misstankar om skadegörelse av vildmink på kräftbeståndet har anförts i några fall, men verkliga bevis för denna har inte kunnat framläggas. Miljöförsämring för kräftorna bestående av igenväxning med högre vattenväxter i både sjöar och vattendrag synes däremot i flera fall vara orsak till minskning av kräftbeståndet och försämring av fisket. Åtgärder för borttagande av till exempel bladvass och annan kraftig vattenvegetation samt minskande av föroreningar av olika slag, vilka mer eller mindre orsakar miljöförändringen, får därför anses som en angelägen fiskevårdsuppgift när det gäller kräftfisket. Som ett mycket angeläget önskemål bör till sist också nämnas ökade insatser (inte minst ekonomiska) från det allmänna för att komma närmare en lösning av kräftpestproblemet.

Uppsala den 3 oktober 1963.

Gösta Ivarsson.

Södermanlands län

Kräftfisket har varit medelmåttigt i de vatten som inte härjats av mink och kräftpest.

Minken gör stor skada på kräftbeståndet i mindre vatten, särskilt i bäckar och åar. Minken fångas i olika typer av fällor, men ett av de effektivaste fångstättarna för mink är att använda en agnmjärde med stående ingång. Man fäster en brädbit på vardera sidan av ingången så att mjärden flyter med ingången upp. I mjärden som förankras vid en brygga placeras fisk, så att minken uppfattar mjärden som en fisksump. Ända till 4 minkar har fångats på en natt i en sådan mjärde i sommar.

Några nya vatten har inte kräftpesten härjat i Sörmland, men i vatten som härjats av kräftpest tidigare men nu börjat få hyggliga bestånd har kräftpesten åter börjat härja.

Sjön Dunkern var förr en mycket bra kräftsjö, men så kom pesten på 30-talet. Nu hade kräftbeståndet blivit ganska bra, men så kom pesten åter och tog alla kräftorna i sjön.

I år har kräftpesten spritt sig från Dunkern upp till Morasjön, som avhärjats i sommar. Samma förhållande råder även i några andra småsjöar. Att pestsmittan förmedlas genom vilsporer synes vara uppenbart.

Har kräftbeståndet ödelagts i en större sjö så är det osäkert, om kräftpesten här upphör inom de närmaste 100 åren. Såväl här i landet som i Tyskland har erfarenheten visat, att kräftpesten hållit sig kvar i vissa större vatten, fast 50—60 år gått sedan den kom in i vattnen ifråga.

Detta betyder enorma förluster för fiskevattensägarna vid kräftpestsmittade sjöar. Det vore ju inte mer än rättvist, att fiskevattensägare som drabbats av kräftpest finge inplantera mot kräftpest resistent kräftor. T.ex. den tysk-amerikanska *Gammarus limosa*.¹ Denna kräfta har i Tyskland följande förnämliga egenskaper. Den är absolut resistent mot kräftpesten, den förökar sig kraftigt, är mindre nogräknad på miljön än vår kräfta och är i grunda sjöar inte bunden vid strandzonerna, utan sprider sig över hela sjön. Den har mycket tydliga kännetecken som skiljer den från vår kräfta varför förväxlingar äro uteslutna.

Denna kräfta har med andra ord alla de egenskaper man kan önska sig, då den även är välsmakande.

Nyköping den 20 september 1963.

Arvid Lurén.

Östergötlands län

Kräftpesten på retur. Endast ett nytt fall har konstaterats i en mindre bäck i södra länsdelen.

God tillgång på kräftor har inrapporterats. Kräftorna ha varit hårdskalade och i fin kondition.

Priset per tjog i parti har varierat mellan 8 och 12 kronor, i minut mellan 12 och 20 kronor. Försäljningen har skett mest i kilo.

Minken är under kontroll, tack vare intensiva bekämpningsåtgärder från jakt- och fiskevårdare.

Kräftfisket blir allt mer uppskattat. Goda kräftfiskevatten stiger i värde.

Ökad forskning både då det gäller kräftpesten och kräftorna är nödvändig.

Linköping den 23 september 1963.

Werner Zettergren.

Jönköpings län

Kräftpesten har fortsatt sina härjningar inom Huskvarnaåns vattensystem samt i Silverån som är biå till Emån.

¹ *Orconectes limosus*.

Red.

I de vatten där kräftorna allttjämt lever kvar har tillgången varit tillfredsställande och kvaliteten utmärkt. I några sjöar, där förbud till följd av kräftpest varit rådande en följd av år, har länsstyrelsen meddelat dispens för fiske vissa dagar, och där har fångsterna varit mycket goda och kräftorna stora.

Fiskarna vill helst sälja pr tjog och priset har i parti varit 11—13 kr. Vid försäljning på torg har priset varit uppe i 15 kr pr tjog. Affärspriset har varit mellan 22 och 24 kr pr kg.

Näst kräftpesten torde minken vara kräftornas största fiende. Propaganda för efterhållande av minken har pågått och pågår sedan flera år tillbaka. Förutom skottpengar från landsting och kommuner lämnar fiskevårdsföreningarna sådana varierande mellan 10—50 kr pr mink.

Kungl. kungörelsen den 14 juli 1932, nr 370 — om åtgärder till förebyggande av kräftpestens spridning — med senare ändringar är enligt fiskeristyrelsen i starkt behov av modernisering, varför styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 augusti 1959 hemställde om utredning och förslag av särskilt tillkallade sakkunniga. Statens veterinärmedicinska anstalt har fått Kungl. Maj:ts uppdrag i berörda frågor. Vi väntar.

Kräftpestforskning bedrivs sedan några år av en vetenskapsman, men han kan endast ägna viss begränsad tid åt detta viktiga område. Frågan har sådan vikt att ett *team* vetenskapare borde få medel för ingående forskning.

Eksjö den 26/8 1963. Gillis Luning.

Kronobergs län

Kräftpesten, som nådde Kronobergs län 1952, har icke visat spridning efter 1955. Pestens härjningar inom länet har haft ringa omfattning.

Årets kräftskörd har varit av hög kvalitet. Enstaka kräftvatten ha lämnat högre avkastning än under föregående år, men som helhet torde resultatet få betecknas som sämre än fjolårets.

Vid fångstplatsen har kräftor av normalstorlek betalats med 9—11 kr/tjog. Detaljpriset för okokta kräftor har varit omkring 15 kr tjoget och för kokta 25 kr per kg.

Helgeåns och Mieåns vattensystem, som drabbats hårdast av vildminkens härjningar, torde nu lämna högst 5 % av den avkastning i kräftor, som ansågs normal innan vildminken började reducera bestånden. Nyssnämnda vattensystem äro hårdast åtgångna, men minkens skadegörelse är högst betydande även inom övriga vattensystem. Minken ökar och dess framfart lär icke gå att hejda utan mycket omfattande åtgärder. Nuvarande bekämpningstakt är icke tillräcklig.

För närvarande torde mera effektiv minkfångst utövas endast inom större fastighetskomplex. Relativt små områden uppspaltade på många enskilda jaktområden bli ofta fredningsområden, eftersom var och en har så ringa strandavsnitt att fångst knappast är möjlig. För mig framstår det som en nödvändighet att småområden sammanslås till större enheter, där någon eller några intresserade och kunniga få möjlighet att bedriva en målmedveten minkbekämpning. Eftersom skjutvapen torde vara av mindre intresse vid minkfångst, bör en vidgning av jakträtten inskränkas till fångst av mink med burar och fällor i och vid vattnet.

Bernt Johansson.

Södra Kalmar län

Kräftpestens utbredningsområde är oförändrat jämfört med föregående år, dvs det är Emåns vattensystem och en mindre bäck, Oknebäcken vid Mönsterås, som allttjämt är förklarade smittade. I fjol konstaterades pest i Emåns biflöde Silverån, men detta berör i huvudsak Jönköpings län och norra Kalmar län.

Kräfttillgången har betecknats som god i år och även konditionen.

Här säljs numera kräftorna i kg. Årets priser har varit i stort sett desamma som gällt i angränsande län.

Minkbeståndet synes öka snabbt på en del håll och minken anses ha orsakat decimering av kräftbestånden.

Inom Emåområdet talar man om att inplantering av pestimmuna kräftor är önskvärd och nödvändig.

Kalmar den 2 oktober 1963.

Georg Christiernsson.

Blekinge län

Tillgången på kräftor i länet har under året varit ganska god i förhållande till de närmast föregående åren. Den varma försommaren bidrog till en god skalömsning och från vissa vatten rapporteras i genomsnitt större kräftor än tidigare år. Tyvärr synes vildminken allt mer uppträda som skadegörare på beståndet, och detta utgör en allvarlig fara för våra kräftvatten i fortsättningen. Införandet av skottpengar på mink under viss tid av året är därför ett önskemål.

När detta skrives är fisket slut för säsongen eftersom den tillåtna tiden enligt länsfiskestadgan är inskränkt till en månad. Vissa fiskevårdsföreningar har ännu kortare fisketid.

Någon kräftpest har inte konstaterats. För-

säljningen av kräftor sker fortfarande i tjog och förstahandspriset har hållit sig omkring 10—12 kr. Utförsäljningspriset omkring 14—17 kr.

E. Norin.

Kristianstads län

I Kristianstads län har kräftorna inte i något vatten gett upphov till eller ingått i något större fiske av yrkesmässig karaktär, av allt att döma beroende på att i de vatten, där kräftbeståndet är tillräckligt rikligt för att möjliggöra yrkesfiske, har äganderätten till fisket i regel varit splittrad på många händer. Även om kräftbestånden i vissa vatten är goda, bedrivs kräftfiske därför inom samfälligheterna endast i mindre skala av vissa fiskerättsägare, medan i andra fall fisket sker amatörmässigt och endast till »husbehov».

Vid en förfrågan hos personer, som bedriver kräftfiske av växlande storleksordning och karaktär, har från flera håll samstämmigt uttalats, att tillgången på kräftor vid årets kräftfiske varit bättre eller i varje fall inte sämre än under de senaste åren. I vissa fall uppges tillgången ha varit över normalt. Dessa överraskande positiva uppgifter ledsagas från alla av en upplysning om, att kräftorna haft väl utvecklade skal och varit i god kondition.

Priserna på kräftor synes under den gångna säsongen ha varierat ganska betydligt på olika platser, möjligen beroende på avsättningsorten. De flesta tillfrågade ha uppgivit att de som förstahandspris erhållit 12 kr per tjog de första dagarna och därefter på grund av ökad tillgång 10 kr, medan från ett håll dessa priser uppgivits ha varit 17 resp. 14 kr per tjog. Endast i något undantagsfall har kräftor försålts efter vikt. Från fiskhandelshåll uppges att efterfrågan på kräftor inte på långt när kunnat täckas.

Mink finnes tydligen vid alla vattendrag i länet där det finns kräftor. På flera håll är man dock av den uppfattningen, att minkförekomsten för närvarande är mindre än den varit de senaste åren, isynnerhet jämfört med förhållandena för 3 à 4 år sedan. Skottpengar på mink utbetalas i många fall av såväl kommuner som fiskevårdsföreningar, isynnerhet är detta vanligt i de norra delarna av länet.

Kräftpesten har såvitt är känt inte uppträtt här i länet före 1961, då inom länet belägna förgreningar av Kävlingeåns vattensystem smittades. I år har kräftorna i de till Rönneåns system hörande vattenområdena i Malmöhus län angripits av pesten, och därmed följer att de nedströms därom belägna delarna av vattendraget inom Kristianstads län jämte biflödena t.v. för-

klarats som misstänkt smittoområde, för vilket forslingsförbud m.m. för kräftor utfärdats. En inte obetydlig del av kräfttillgångarna i länet befinner sig alltså nu i den omedelbara farozonen för pesten.

Hugo Anheden.

Malmöhus län

Kräftpesten, som i många år gått Malmöhus län förbi, kom år 1961 till länet. Kävlingeåns vattensystem drabbades detta år. Därmed kom förutom Kävlingeån, Klingvallsån, Bråån, Tolångaån, Ellestasjön, Sövedsjön, Snogeholmsjön och Vombsjön att beläggas med kräftfiskeförbud. År 1963, i augusti alldeles före kräftfiskets början, konstaterades så kräftpest i Ringsjöarna och hela Rönneå-systemet. Då pesten aldrig tidigare drabbat detta system och det var det kräftrikaste i Malmöhus län var slaget förödande. Över $\frac{3}{4}$ av Malmöhus läns kräftvatten torde härmed vara spolierade.

Vad tillgången och kvaliteten i övriga vatten beträffar så kan nämnas, att i de vatten där kräftorna inte dött av pressvattenutsläpp är såväl kvantitet som kvalitet god.

Den 8/8 noterades i en affär i Malmö för kokta kräftor 19 kr/tjog och 18 kr för levande.

Minken är ett svårt problem och det har visat sig, att om man upphör med fångst och jakt blossar minkbeståndet snabbt upp och ställer till svåra skador. Ett intensivt fångstarbete året om är nödvändigt för att hålla minken inom rimligt antal. Utrota den är lika omöjligt som det synes vara att hejda kräftpesten.

Mera pengar till forskning på kräftpestens och kräftans område är ett önskemål. Här har kanske stora värden gått till spillo för att man inte varit lite generösare mot forskningen.

C.-G. Hammarlund.

Norra Älvsborgs län

Tillgången på kräftor inom Älvsborgs läns norra hushållningssällskaps verksamhetsområde, som omfattar Dalsland och en del av Västergötland, har i stort sett varit god. Den varma försommaren gjorde att kräftorna var, som det heter, välmatade och hårda i skalet.

Minkens härjningar vid vattendrag och i kräftförande sjöar vållade en hel del bekymmer även i år, dock i något mindre omfattning än under de närmast två föregående åren.

Den skada som den torra sommaren 1959 medförde, då många mindre kräftförande bäckar så gott som uttorkade, har mer eller mindre eli-

minerats. En tillfredsställande återväxt av kräftor i dessa bäckar har kunnat iakttas.

Dalsland och den del av Västergötland, som tillhör mitt verksamhetsområde, har varit skonade från kräftpest under senare tid. Det finns inga säkra uppgifter att få, men jag antar att pesten härjade i Dalsland under 1920- och 1930-talet. Det finns nämligen många större sjöar på norra Dalsland, som tidigare hade ett rikligt kräftbestånd, men som numera är helt kräfttomma.

Kräftfisket i år gav de fiskerättsägare, som har något större område att fiska på, relativt hyggliga inkomster. Priserna var ungefär samma som under föregående år. En viss prisnedgång under de första dagarna kunde noteras, men senare steg priserna återigen. I Dalsland sker försäljning av kräftor fortfarande per tjog, medan man i Västgötadeln övergått till kilopräs. Det senare kan bero på, att i några sjöar har minimimåttet på kräftorna fastställts till 9,5 cm. De första dagarna betingade ett tjog kräftor i parti på Dalsland 8 kr, men efter några dagar höjdes priset till ca 10 kr per tjog. Kilopriset som kräftfiskarna i Västgötadeln erhöll varierade mellan 12 och 16 kr per kg.

Den stora efterfrågan på kräftor och de medföljande höga priserna gör, att kräftförande vatten blir allt mer värdefulla. De lantbrukare som har kräftfiskevatten kan få hyggliga inkomster på relativt kort tid av kräftfiske vid sidan om sitt många gånger mindre lönande jordbruk.

Eftersom inkomsterna av kräftfisket till fiskerättsägarna årligen representerar miljonvärden, bör vi med alla medel slå vakt om det värdefulla skaldjurets bevarande i våra vatten. Den forskning som har skett och sker rörande kräftpest bör effektiviseras och de knappa anslagen för detta ändamål väsentligt höjas. Vi har inte råd att förlora det värdefulla skaldjuret från våra fiskevatten.

Vänernsborg den 20 september 1963.

Rudolf Schmuul.

Värmlands län

Om årets kräftfångst får jag meddela följande.

Fångstutbytet har varit något större än de närmast föregående åren. Utbytet har emellertid växlat mycket starkt, sannolikt till följd av olika förekomster av mink. Lokalt har minken vållat stor skada och rapporterna om skalhögar och kräftskal urättna av mink är talrika. Där minkförekomsten ej är stor har fisket varit betydligt över medelmåttan.

Fiskeperioden omfattar 3 veckor. Priserna per

kg var första hälften av säsongen 16, 24 och 26 kr för första handelsledet resp. minutpris för levande och kokta kräftor. Under senare hälften av perioden steg priserna till 20 resp. 26 och 28 kr. Priserna gäller för Karlstad. I Kristinehamn och Arvika har priserna varit några kronor lägre.

Kräftpesten är inom länet begränsad till två sjöar, Värmeln och Lången jämte dessas avlopp och delar av tillflödena.

De senaste fem åren har ingen förändring skett beträffande pestens omfattning i länet.

För att återgå till minken kan man utan tvekan beteckna läget som bekymmersamt. Vårt fiskevårdsförbund har under 1962 till länets jaktvårdsförbund överlämnat ett förslag till organiserad jakt av mink.

Vi tror denna jakt skall fungera bättre än nuvarande som är av liten omfattning, enligt jaktvårdsförbundet 400 st dödade under 1962. För effektiv jakt torde krävas mindre ömsinnet för de blodtörstiga kräken och en friare jakträtt.

Lennart Stenberg.

Västmanlands län

Kräftpesten har f.n. sitt minsta spridningsområde sedan jag kom hit till Västmanland (år 1933). Det är i huvudsak Mälaren, Hjälmaren, Dalälven, sjön Tämnaren och Kolbäckån som är förklarade pestsmittade. Länet alla småvatten är sålunda fria. Man får gå tillbaka till mitten av tjugotalet för att finna något liknande.

Tillgången på kräftor har varit god, synnerligen god sägs det på flera håll. Konditionen utmärkt, välmatade, hårdskaliga.

Kräftorna försäljes i affärerna per kg. Torgförsäljningen (enskilda kräftfiskare) sker ännu i viss mån per tjog. Försäljningen av kräftor per kg torde i det närmaste vara helt genomförd. Pris i minut: 23 kr till 25 kr för okokta kräftor per kg; 2 kr högre pris för kokta. Partipriset mycket varierande. Har sannolikt hållit sig om 12—15 kr. Kan vara svårt att bedöma, då partiförsäljningen fortfarande gärna sker per tjog.

Minken är talrik i länet. På sina håll har den åstadkommit betydande skador på kräftbeståndet. De senaste åren har jakten på mink intensifierats och enligt min mening har man uppnått goda resultat. Speciella åtgärder för efterhållande av minken är dock önskvärda. En del fiskevårdsföreningar har anslagit medel till fångst av mink liksom man infört lokala skottpengar.

En intensifierad kräftpestforskning är önskvärd.

Försök att driva fram en stam av vår flodkräfta (*Astacus fluviatilis*) som är immun mot kräftpesten (sannolikt finns lokala sådana bestånd i Mälaren och Hjälmaren), innan man laborerar med införande av andra kräftarter.

Harry Wiederberg.

Kopparbergs län

Kopparbergs län har de senaste åren skonats från ytterligare utbredning av kräftpesten. Fisket sker mest för de fiskandes eget behov och är starkt begränsat till de första dagarna av tillåten fisketid. Följden blir att de större kräftorna, i synnerhet på de högst belägna kräftfiskevattnen, på grund av skalömsning ej bli fångade, sannolikt till glädje för minken. I stort sett är bestånd, fiske och fångst oförändrade. Enda nyhet jag sett är en lokaltidnings påstående att »kräftorna nyps i år»; tidningen torde därmed ha stoff till nästa års kräftfiskeartikel, då den kan skriva att »kräftorna nöps i fjol».

Erik Eriksson.

Västernorrlands län

Kräftpest har ej någonsin förekommit inom länet ej heller under 1963.

Tillgången var mycket god — bättre än på flera år.

Konditionen var bra, beroende på att sommaren var varm och att skalömsningen som följde härav inträffade mycket tidigt.

Priset per tjog i parti var 15—18 kr och i minut 20 kr. Priset per kilo i parti var 18:50 kr och i minut 24 kr.

För varje år som går blir det vanligare att kräftorna säljs per kilo. För endast några få år sedan skedde all försäljning per tjog. Det är minuthandeln som försöker genomdriva denna rättvisare ordning.

Minken gör en del skada på kräftbestånden i mindre rinnande vatten. Skador sker även i viss utsträckning i större rinnande vatten och i sjöar, men dock ej i sådan grad att bestånden livshotas.

Härnösand den 1 oktober 1963.

N. E. Nilsson.

Något om kräftfiske i Småland förr och nu

Bland de sjöar i norra Småland som i år drabbats av kräftpest är Hästsjön i Nässjö-trakten tillhörande Huskvarnaåns vattensystem. Märket Jost i Smålands-Tidningen har besökt en av de gamla kräftfiskarna där, nämndeman Carl Svensson, Hästerum, som berättar om, hur fisket varit de senare åren och längre tillbaks i tiden.

Det har fångats kräftor i sjön för i runt tal 20.000 kr per år under de senaste åren. Det betyder cirka 1.000 tjog årligen ur sjön. En icke föraktlig biinkomst för dem av de 17 fiskerättsägarna som handlat med djuren. Men tro inte att man fått pengarna gratis. För det första får man räkna med obekvämt arbetstid; i regel vill uppköparna ha fångsterna med 9-tåget på morgonen och då gäller det att vara tidigt i farten vid burarna. Och tid tar fångsten. Man får heller inte glömma kostnaderna för utrustningen. Ett mörtnät för agn kostar 60—70 kr och alltid något nytt måste skaffas varje år. Att hålla ett hundratal burar i gott skick drar också sina kostnader. Men naturligtvis har kräftfisket gett bättre utdelning per arbetstimme än jordbruket. En inkomst som nu helt försvunnit. På obestämd tid.

Svenssons tror att sjön nu är helt ödelagd på kräftor. I våras ägde den stora digerdöden rum.

Döda skaldjur flöt upp i massor. En föga rolig syn för den som helst vill se dem kräla pigga och lite arga i burarna.

Gamla kräftburar från Hästsjön. Jönköpings län.

Makarna Svensson talar i dag helst om hur kräftfisket bedrevs förr vid sjön. De har hört berättas om hur man under 1800-talet skalade djuren och sålde dem kannvis, senare litervis, på torget i Jönköping. Åtta och ett halvt tjug behövdes för en liter. Då tog man förstås inte så noga reda på klornas innehåll. Carl Svensson har också hört berättas om hur Johan i Lövholmen — mannen kallades aldrig annat och efternamnet har Svensson glömt — brukade berätta om, hur han drog kräftor på kärria till Smålands Anneberg och sålde dem där för *fem öre tjoget*. Tillbaka hade han material med från tändsticksfabriken att göra askar av. Mannen dog i mitten av 1910-talet och var då 80 år. Kommersen bör alltså ägt rum under 1800-talets senare hälft. Johan i Lövholmen lär ha fiskat vid bloss och plockat upp kräftorna en efter en med en sorts klyka.

Trots att kräftfisket kan vara arbetsamt även numera — för yrkesfiskaren är det ett nöje bara

de allra första gångerna per säsong — var det alldeles säkert tyngre förr, tror Svensson och ber sonen att från fiskebodens loft plocka ned ett par kräftburar modell äldre, säkert aldrig använda i detta sekel. Burar flätade av ene och granrötter, tunga don som blev ännu tyngre av att man måste lägga en sten i dem för att hålla dem under vatten. När de där stenarna skulle plockas ur en bur med något tiotal rädda och ilska kräftor i, kunde det bli rejäla tjuvnyp i fingrarna.

Så gick det alltså till i den gamla goda tiden, då ännu ingen kräftpest hade dragit härjande fram i de småländska fiskevattnen. De efterfrågade hästerumssjökräftorna är nu ett minne blott, liksom skaldjuren i så många andra sjöar i våra trakter. Kräftpesten sätter krokben för kräftfesten.

Hur länge dröjer det männe innan man åter får sätta fångstdonen i sjön?

Huchen — den största laxfisken

Om Huchen, Europas största — och fulaste — laxfisk berättar här en svensk, som lärt känna den i dess hemland. Den hör till de »ädelfiskar» som synes vara aktuella i våra reglerade vatten och lär redan vara under försöksodling här i landet.

Red.

Huchen (*Salmo hucho*) eller »Donaulax» som fiskarna kallar den räknas i allmänhet till rödinggruppen, men många anser att det är en fristående art inom laxsläktet. Kroppsformen är mycket långsträckt och huvudet förset med ett stort, välbeväpnat gap. Fiskroppens färger skiftar från ryggens grönaktigt brunrå till bukens vita färg och däremellan kopparröda sidor. Ryggsidan är bestänkt med små svarta prickar.

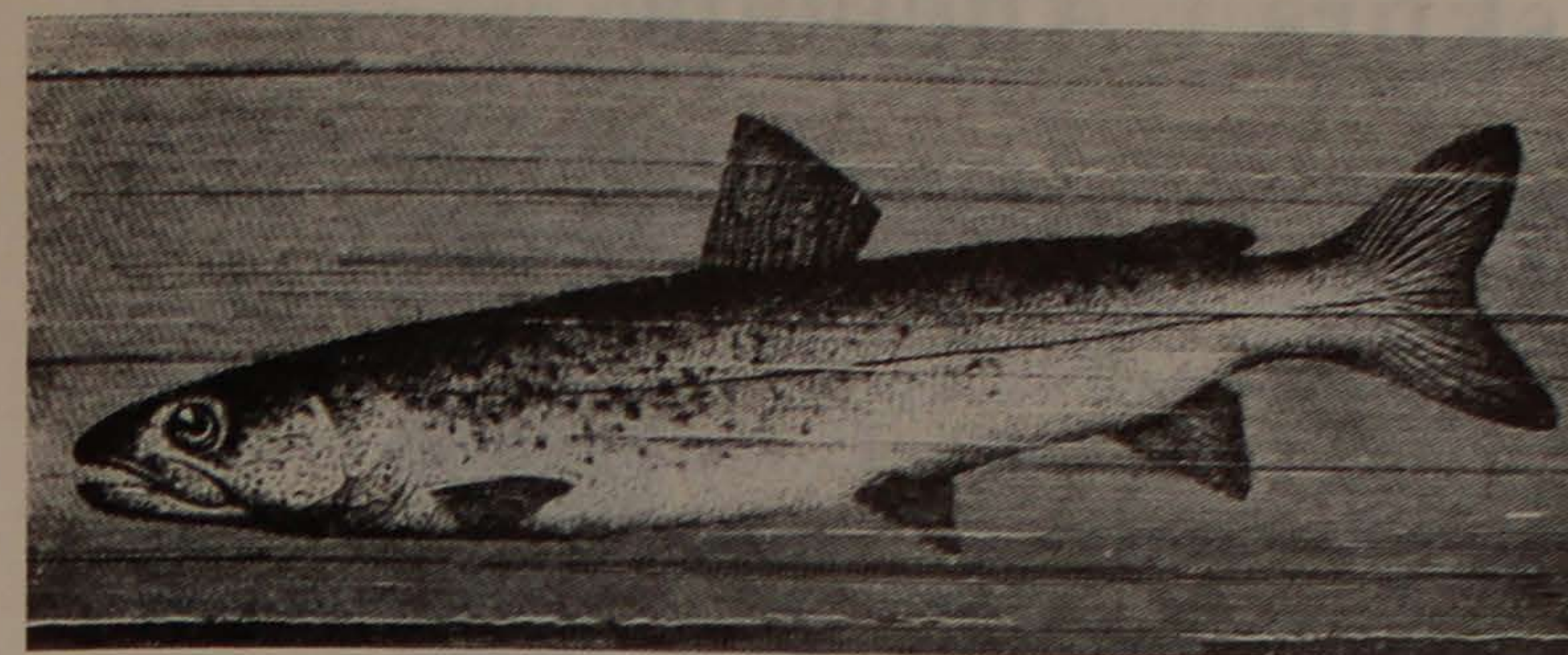
Huchen är en utpräglad flodfisk och håller med förkärlek till i de djupare delarna av vattendragen. För att den skall trivas måste vattnet vara hårt och kalkhaltigt. Syrgashalten bör ej understiga 8 mg/l och högsta sommartemp. ej överstiga 18°C.

Utbredningsområdet är begränsat till Donaus vattensystem. Fisket i Donau efter huchen har kanske aldrig varit av någon större betydelse, men otaliga historier berättas runt omkring floden om hur fiskare förr i tiden fångade prakt-

exemplar, vilka vägde ända upp till 50 kg. Genom den allt mer ökade vattenföroreningen är den nu helt utdöd i själva Donau men finns fortfarande kvar i några av dess bifloder i Sydtyskland, Österrike och Jugoslavien. Ett lyckat försök att inplantera huchen i nya vatten kan noteras från floderna i Atlasbergen inom Marockos gränser. Enligt utsago skall där finnas ett livskraftigt bestånd. Inplanteringsförsök i Europa, bl.a. i England har helt slagit slint.

Huchen äter under hela sitt liv endast levande föda. Som yngel består kosten av plankton och mygglarver. Vid ca fyra cm längd är den redan i färd med att övergå till fiskdiet. Den viktigaste födan under denna tid är yngel av skärbraxen, på tyska kallad Nasen. Skärbraxen är snarlik iden om man bortser från att den har en långt framskjutande överkäke. Allt efter som tillväxten ökar övergår huchen till att bli en första klassens rövare, och till skillnad från de flesta fiskar är den mycket aktiv även vintertid. Den lär vidare ha särskilt tycke för harr och många påstår att harrens timjanlukst stimulerar huchens rovgirighet. Det händer också att storhuchen berikar fiskdieten med sjöfåglar och smärre däggdjur.

Huchen kan nå en vikt över 50 kg och en längd upp till 2 meter och är därmed störst

Huchen.

Ettåriga huchenungar.

bland laxfiskarna. Tillväxten varierar avsevärt från vatten till vatten. För att nå tjugokilosklassen måste den bli 13—15 år. Härunder följer några tillväxtsiffror från en biflod till Donau.

Ålder i år:	1	2	3	4	5	6	7	8
Längd i cm:	15,	32,	45,	55,	75,	85,	100,	107,

Ålder i år:	9	10	11	12	13	14	15
Längd i cm:	112,	115,	117,	121,	124,	127,	130.

Lektiden infaller i mars—april. Fiskarna vandrar före leken uppströms till någon lämplig lekbank helst bestående av stenar något mindre än valnötter. Under de få dagar leken varar, lägger honan 10—25.000 romkorn, befruktade av hanen, i ett flertal grävda lekpropar. Efter 35—45 dagar kläcks ynglet, vilket efter någon veckas gratismat från gulsäcken börjar kampen för brödfödan.

Under en halvårsvistelse i Sydtyskland fick jag stifta närmare bekantskap med *Salmo hucho*, dock icke endast som maträtt, utan jag tog även del i arbetet med inplantering och tillsyn av yngel i djurplanktonrika jorddammar. Att föda upp huchenyngel är ett lotteri, oftast med dålig utdelning, särskilt som ynglet kategoriskt vägrar att äta annat än plankton och småkryp. I Sydtyskland är det bara några få forellodlare, som föder upp och säljer huchenungar. Detta gör de mest i reklamsyfte, emedan uppköparna, i regel sportfiskeklubbar, samtidigt köper regnbåge och bäckröding.

Om det är någon som är intresserad att beskåda storhuchen, så kan han eller hon besöka akvarierna i Münchens djurpark eller varför inte, försöka få ett stornapp i någon av de närbelägna floderna Isar och Inn.

Brodde Almer.

Tjuvfisket florerar i Jämtlands renbetesvatten

En på sina håll rekordartad fiskesäsong i renbeteslandets kortfiskevatten rapporteras. Inte förrän någon gång i okt. har slutredovisning skett från kortförsäljarna, men det skulle inte förvåna om den totala inkomsten från kortförsäljning och andra fiskeupplåtelse i fjällen når 100.000 kr (86.000 kr 1962). Speciellt åtråvärda vatten är de båda Storaarna, den i Undersåker nedanför Ottsjön och den i Hallen: övre delen av Dammån. Den förra är inte kortfiskevatten, den senare ny för året. I bågge har bra fångster av öring gjorts. Alla vatten i Frostviken är särskilt eftertraktade. I Härjedalen fiskar man framförallt i Svansjön, Bolagen och Tefsjön. Till Rogenområdet far de verkliga vildmarkssökarna.

Det ökade intresset för fisket är glädjande,

men medaljens baksida heter tjuvfiske. Det har florerat lika i sommar som andra år. Inom vissa områden har en viss bättring kunnat konstateras. Det gäller Oviksfjällen och vatten väster därom. Extra stark bevakning har satts in där och många tjuvfiskare har ertappats i år och ifjol. Kännedom härom sprider sig och man drar sig för att riskera ett anhängande. Detta är fiskebevakningens positiva sida. Om inte antalet anhänganden blir så stort så avskräcker vetskapen om, att effektiv bevakning förekommer, från många olovliga fiskeresor.

Tjuvfiskare finns överallt. Fiskeriuppsyningsmannen Magnus Huss, Östersund, som legat i fjällen på bevakning sedan slutet av maj, har gripit totalt ett 25-tal personer för olaga fiske.

Årets vattenvårdskurs i Aneboda

Fiskerikonsulenterna Nilsson, Eriksson, Wiederberg, Zettergren, Strandberg, Forslin, byråchef Wikland, fiskerikonsulent Hammarlund, dr Berzins, fiskerikonsulenterna Johansson, Norin och Andersson.

Foto Sten Jonasson.

Ytterligare tio fiskerikonsulenter har nu genomgått den månadslånga vattenvårdskursen vid fiskeriförsöksstationen i Aneboda. Kurschef har, nu liksom tidigare, varit Dr B. Berzins och som lärare har deltagit: från vatteninspektionen, laborator L. Karlgren, byrådirektörerna Vasseur och Liedberg samt vatteninspektör Stjärna-Pooth. Från Fiskeristyrelsen deltog Byråchef L. Wikland samt f.d. byråchef E. Dahr. I kursen deltog följande fiskerikonsulenter:

C.-G. Hammarlund, Malmö
E. Norin, Karlskrona
W. Zettergren, Linköping
H. Wiederberg, Köping
A. Andersson, Norrtälje
H. Forslin, Gävle
E. Eriksson, Falun

Många är turister, men de flesta hör länet till. T.o.m. fiskearrendatorer å kronans vatten har ertappats med tjuvfiske i närliggande sjöar som undantagits för samernas räkning. Ett problem har gummibåtarna blivit. Man bär dem med sig och kan sedan lätt lägga nät eller långrev. Nätfiske, olovligt för direkt försäljning förekommer.

Tjuvfisket har alltmera blivit en sport. Med

N.-E. Nilsson, Härnösand
E. Strandberg, Teg
K.-B. Johansson, Luleå

Första veckan av kursen ägnades mest åt limnologiska frågor i stort. Härvid företogs också ett studiebesök på Lunds limnologiska institutions fältlaboratorium i Aneboda, där professor Thunmark stod för visningen. Under de två följande veckorna fick kursdeltagarna syssla med vattenföroreningar, metoder för vattenprovtagning samt kemisk-fysikaliska och biologiska analyser. Under denna tid företogs ett par kortare studieresor, bl.a. till Böksholms fabriker, för att där studera föroreningen samt för att ta vattenprover. Sista veckan ägnades åt juridiska frågor i samband med vattenvården.

Sten Jonasson.

en så dyr fiskeutrustning som de flesta har, skulle man inte riskera åtal bara därför att man inte orkat lösa fiskekort om 5 kronor. Det är inte heller femman man är rädd om, utan antingen är man för slö att lösa kort eller också söker man spänning i tjuvfiske. Man vet att straffet för olovligt fiske är så ringa, så man tar risken att åka fast. Tjuvfiske sker ju ofta i bra

fiskevatten som utgör samernas undantagsvatten, och snart har man betalt böterna med fångsten, om den kan undanhållas.

För de lojala sportfiskarnas bästa och för samerna behövs ytterligare krafttag att stävja tjuvfiske. Anslaget, 6.000 kr, räcker inte långt.

Statsmakterna måste lära sig förstå nödvändigheten av att en bättre tillsyn av kronans fiskevatten kommer till stånd.

Tjuvfiske i varje vatten som ej är upplåtet (och även andra) är en trist företeelse men blir direkt allvarlig om fisket utsträcker till vatten som varit föremål för fiskevårdande åtgärder; ex. kostnadskrävande fiskinplanteringar, rotenonbehandling, tekniska åtgärder som byggande av spänger, kastplatser m.m. Tjuvfisket kan äventyra vidare fiskevårdande åtgärder på den orten.

Ett sätt att eliminera tjuvfiske, åtminstone det grövsta såsom nätläggning, är att upplåta flera fiskevatten. Där det finns gott om eller flera fiskare närvarande, törs man inte fiska olagligt. Det kan vara en fiskebevakare som är ens närmaste fiskebroder. Tjuvfisket har också för renbetesfjällens vidkommande flyttats bort till avlägsnare trakter.

En effektiv fiskebevakare är pengar värd. Lappväsendets bevakare i år (och även ifjol) har gjort ett gott arbete. Andra bevakare är poliser, kronojägare m.fl. runt om i länet.

Det är inte särdeles roligt att sätta fast folk, men nödvändigt om någon som helst ordning skall bli rådande. Bevakningen fortsätter under sept.—okt. Även om lagstadgat fiskeförbud råder de månaderna.

Richard Öhman (Ö. P.).

Fiskelagskritik på villovägar

I sommarnumret (s. 100) infördes här en polemisk artikel, där red. Olle W. Nilsson förde fram mycket som var nytt och mycket som var bra. Tyvärr måste man säga att det som var bra inte var nytt och att det som var nytt inte var särskilt bra.

Gärna instämmer man i de år efter år upprepade önskemålen om goda översiktskartor över de nya frivattnen, bättre »båt-service», populära trycksaker om lagtextens innebörd och överhuvud en generösare inställning från statsmakterna till fritidsfisket (t.ex. representation i fiskeristyrelsen och återbäring till fritidsfisket av den bensinskatt som utövarna av detta fiske själva har betalat).

Allt detta är gamla och bra synpunkter. Men samtidigt riktar förf. förbryllande angrepp på den lagstiftning, som dock från år 1951 har gett fritidsfiskarna så påtaglig vind i seglen.

Anmärkningarna avser främst lagens sakliga innehåll och det förnekas att den har gett de vattenlösa fritidsfiskarna fördelar, åtminstone på ostkusten; sålunda skulle i Stockholms skärgård den nya lagen »snarast» ha berövat dem de fiskemöjligheter de tidigare hade. — Då frågas: var finns dessa märkvärdiga vatten, tidigare fria, som lagen skulle ha tagit från de vattenlösa och skänkt till privatfolk? Och var i den skärgården kunde man tidigare fiska direkt

från stranden? För andra delar av vår långa ostkust — också norrlandskusten hör väl dock till Sverige — må det räcka att fråga de strandlösa själva om de inte är ganska glada åt att ha fått så mycket större frihet och trygghet än tidigare. Vilka förändringar vill förf. åstadkomma? Och vad skulle detta i så fall kosta skattebetalarna i ersättningar? Man får ingenting för ingenting.

Förf. vänder sig också mot den tekniska utformningen av lagens gränsdragningsregler, som bekant en utomordentligt svårlöst fråga, som har varit föremål för de mest mångsidiga beredningar. Grundprincipen är att få enkla måttbestämningar, lätta att tillämpa inte bara vid skrivbordet utan också ute i geografien (typ: 300 m från stranden av ö av minst 100 m längd). Gränsen skall elastiskt kunna följa naturens egna förändringar, t.ex. landhöjningen, och vid behov när som helst kunna exakt bestämmas enligt 7 kap. 8 § jorddelningslagen. — Att kritisera detaljer är lätt, men vad vill förf. sätta i stället? Vill han återgå till gamla lagens svårtolkade regler om »inomskärs» och »utom skären» och ett 180-meters-avstånd från »stadigt» djup av två meter? Eller vill han sticka huvudet i busken och nöja sig med en intetsägande hänvisning till vad som på varje ort »av ålder» har varit brukligt och hävdvunnet? Eller vill han över hela vår långa kust skaffa kort och kartor och rita röda streck kring varje udde, varje holme, och

i så fall efter vilka principer? En kritik, som vill något, måste dock vara konstruktiv.

Den tredje anmärkningen gäller gottgörelsen till dem som har lidit skada. — Nationalekonomiskt kan visserligen säjas att här inte är fråga om någon värdeförstörelse utan endast en kapitalomdelning mellan å ena sidan en stor persongrupp (vi alla i samhället), som vinner fördelar och får betala för dem, och å andra sidan en liten persongrupp (en del privata fiskevattenägare), som förlorar fördelar och får betalt för förlusten. Men också en sådan värdeomflyttning kan vara betydelsefull nog för dem det gäller. Menar då förf. att i en gammal rättsstat som Sverige ingrepp i enskild rätt skulle ske utan ersättning? Eller att det skulle vara principiellt felaktigt att sätta gottgörelsen lika högt som förlusten? Erkänner man själva principen, skulle kritiken väl närmast avse att vissa enskilda rättsägare har försökt begära större ersättning än verkliga förlusten och att man »inte minst från kommunalt håll» skulle ha gjort det till en sport att »söka göra pengar av lagen». Nu är det väl ändå så, att om en strandfastighet lider skada, skall skadan kompenseras även om fastigheten råkar vara i kommunal ägo. Också i kommunens hand kommer säkerligen ersättningsbeloppen till nytta, och intet hindrar att de återinvesteras i anläggningar just för båtservice eller fritidsfiske eller annat som är nyttigt och bra. Nog kan de lokala fiskevärderingsnämnderna någon gång ha överskattat skadans verkliga omfattning. Det får väl dock antas att dessa förtroendemän är bättre insatta i ortens förhållanden än de flesta och inte låter sig duperas av luftkalkyler. Nämndernas värdering kan för övrigt överprövas av domstol och saken föras vidare till högsta instans, och detta bör väl vara en viss garanti för oss utomstående bedömare.

Förf. söker syndabockar och anmärker att i 1943 års fiskerättskommitté ostkustens strömmingsfiskare alls inte var företrädade. — Anmärkningen är illa underbyggd: en av de verk sammaste ledamöterna var ostkustfiskarnas egen förbundsordförande, nuvarande statsrådet Gösta Skoglund, själv fiskarson från just den kusten. Också kommittéordföranden Carl Romberg var väl hemmastadd i strömmingsvatten, särskilt smålandskusten. — Vidare sägs att kommittén inte hade representation för fritidsfiskarna. Också den uppgiften är missvisande: en av de drivande krafterna var fil. dr Gunnar Alm, skicklig fritidsfiskare med nära kontakter med ledande sportfiskarkretsar, expert på bättre villkor just för det fritidsfiske på bred bas, som han med ovanlig klarsyn förutsåg skulle bli en så viktig

framtidfaktor. Bland övriga ledamöter med fritidsfiskeintresse må nämnas Karl Magnusson i Skövde, tränad friluftsmän, Harry Wiederberg i Köping, specialist på sötvatten, och Per Olof Palmquist, sedan barnsben väl förtrogen med framför allt den stockholmska skärgården.

Slutligen anklagas fiskerättskommittén för »skandalösa felkalkyler», antytt i rubrikparet »Beräknade kostnader 2 miljoner» — »22 miljoner redan utbetalda». — Denna sammanställning är vilseledande. Det inte ens antyds att kommittéförslaget var återhållsammare än den slutliga lagen och bland stora objekt inte avsåg mer än ett frigivande av hummerfisket i norra Bohuslän, en normalisering av långt utskjutande ålfisken i Kalmarsund och en måttlig ökning av det fria strömmingsfisket vid ostkusten. Sammantaget kalkylerades detta i 1947 års penningvärde kosta ca 2 miljoner kronor, och den kalkylen torde ha stått sig bra. — Den ytterligare liberalisering, som i ett senare skede gjordes, borde från frifiskarhåll inte föranleda kritik: Det var först och främst regeringen, och därinom — såsom förf. riktigt påpekar — nuvarande finansministern Gunnar Sträng, som utöver kommittéförslaget önskade öppna ett stycke frivatten också i Mälaren och på västkusten frige allt fiske, även med ålryssjor och andra fasta redskap. Och så var det riksdagen, som livligt hade diskuterat projekt om en mycket långtgående frisläppning av fisket också i sötvatten men som slutligen stannade för den kompromissen, att sötvattensfisket bibehölls såsom enskilt men att — trots den oundvikliga kostnaden — fisket vid hela norrlandskusten lättades mer än vad regeringen hade tänkt sig och gjordes praktiskt taget helt fritt. De sammanlagda gottgörelserna uppgår till stora belopp och vittnar på sitt sätt om hur högt fisket måste värderas i ett modernt samhälle. Beloppens storlek får naturligtvis inte verka minskande på det stöd samhället i andra former bör ge åt denna viktiga nationaltillgång och fritidssysselsättning.

Såsom slutomdöme om denna ytterst komplicerade lagstiftning kan fastslås att det är få lagverk i modern tid, som har varit så grundligt förarbetade och genomtänkta. Det har varit en vanskelig avvägning mellan mångahanda intressen. Man har sökt sig fram — ofta på kompromissens väg — mellan riksspännande enhetlighetssträvanden och provinsialt särpräglade fångstvanor och rättstraditioner.

Men den nära kontakt jag personligen har haft med stora fiskarorganisationer — själv mångårig ordförande i Svenska fiskevårdsförbundet och även ordförande i Fiskefrämjandet under de

första vanskliga uppbyggnadsåren — må det tillåtas mig uttala att det ländar alla medverkande (också hr Sträng!) till heder att i rättan tid och på ett så skickligt och vidsynt sätt ha kunnat föra denna stora lagstiftning i hamn, till gagn inte minst för fritidsfisket.

Gösta Thulin.

Fiskerätten i en fisktom sjö

Häradshövding Gösta Thulin har välviligt lämnat följande svar på frågan i nr 8/9 »Vem äger fisket i en fisktom sjö?».

I senaste nr av SFT, s. 125, frågar Du om fisket i fisktom sjö och svaret är — lantmäteritekniskt sett — detta, att om en delägare i byn har fått sig tillskiftat ett vattentäckt område,

t.ex. en sjö, under förbehåll att eventuellt fiske där skall förbli gemensamt för hela byn, ett s.k. jorddelningsservitut, så kan han inte göra anspråk på ensamrätt till fiske där, vare sig det är han själv eller annan delägare, som förbättrar fisket där. En annan sak är om han utan sådant förbehåll har fått sig tillskiftat ett område och han där skapar ett vatten (margelgrav eller fiskodlingsdamm på egen mark) och sätter in fisk. Här, som så ofta när det gäller jordrättsfrågor, är principen ganska klar, medan tillämpningen måste bero av omständigheterna i det särskilda fallet. — Liknande spörsmål uppkommer ej sällan vid översvämningar och överdämningar och har behandlats bl.a. i Romberg-Thulin: Fiskelag och vattengräns s. 115 f (=fiskerättskommittén s. 278 f).

PERSONALNOTISER

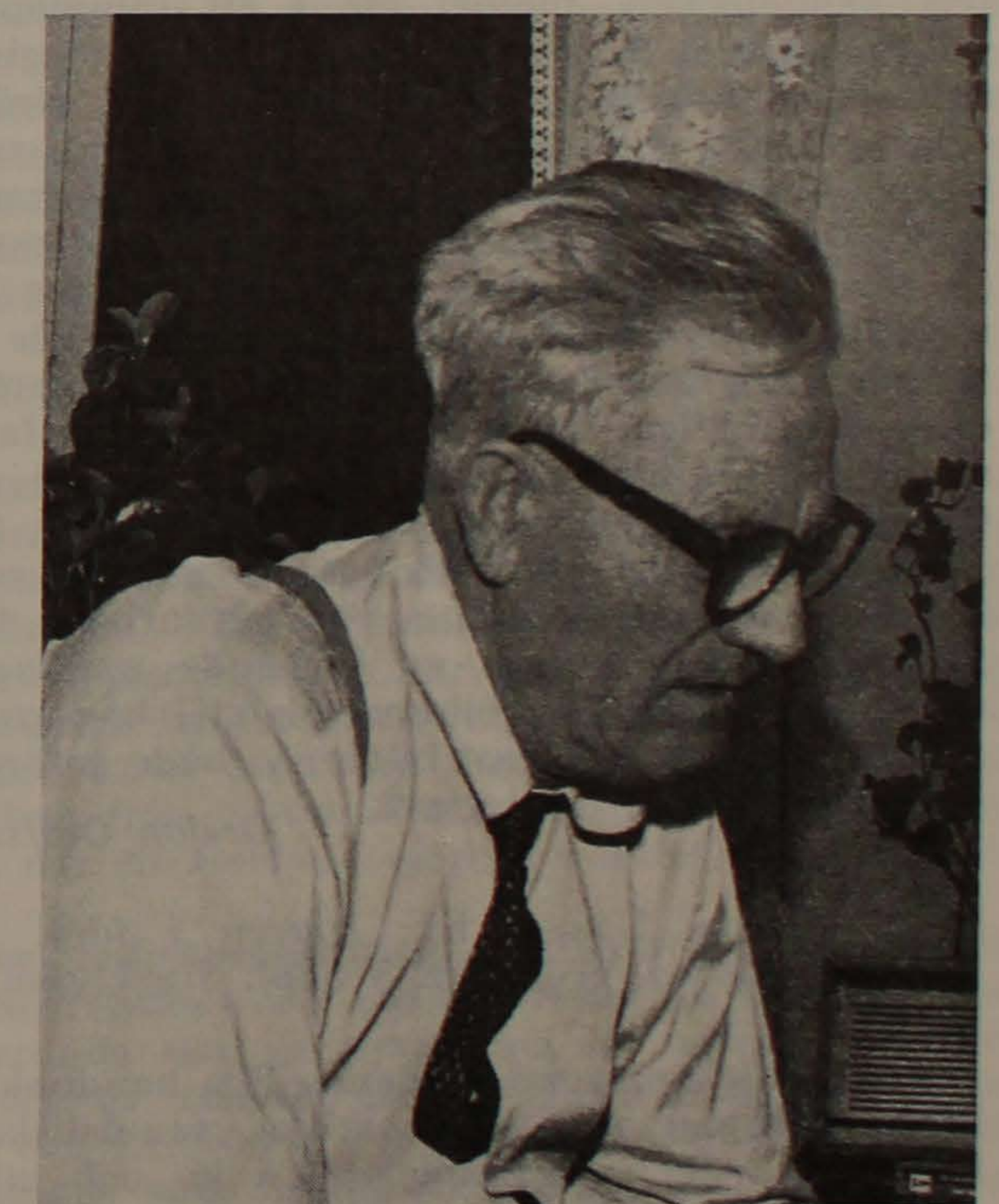

Ivan Adolfsson

Fiskmästare Ivan Adolfsson, Motala, har avlidit vid en ålder av 61 år. Född vid Ringsjön i Malmöhus län ägnade han sig under ungdomen åt fiske tillsammans med fadern, som arrenderade fiskevatten i denna sjö. Efter att ha genomgått fiskeriskolan i Aneboda anställdes han som fiskmästare hos Södra Sveriges fiskeriförening, där han under 17 år hade hand om fisket i föreningens skånesjöar. Under flera år ledde han också undervisningen i redskapstillverkning vid fiskeriskolan i Aneboda. År 1949 anställdes han som fiskmästare vid statens fiskodlingsanstalt i Borenhult, vilken befattning han innehade tills anstalten nedlades år 1961.

Ivan Adolfsson var en kunnig och hängiven yrkesman, intresserad av allt som rörde fiske och fiskodling, framförallt de problem som gällde Vätterns ädelfisk. Sina åsikter härom har han framlagt i flera artiklar i fackpressen. Han var ordförande i Motalaortens fiskareförening.

O. O—n.

Kanadaröding i Vänern. Den av fiskeriintendenten föreslagna utsättningen av Kanadaröding (*Cristivomer naymacush*) i Vänern utfördes den 10 juni med ettåriga, ca 15 cm långa ungar. Fiskarna är ej märkta. Alla återfångster bör anmälas till fiskerimyndigheterna.

Regnbåge utsättes i Mälaren. 2.000 st 2 1/2 år gamla regnbågar har utsatts i västra delen av Mälaren, den s.k. Galten, av Kvicksunds fiskevårdsförening, som med 720 medlemmar är en av Mälarens största. Fiskarna kostade 2.000 kr.

Kai Curry-Lindahl: *Nordens Djurvärld*. Däggdjur, fåglar, kräldjur, groddjur och fiskar. Forum 1963. 464 sid. Ett stort antal bilder i svartvitt och färg. Klotbd 187:—, halvfr. bd 210:—.

Som en avslutning på Forums serie »Djur från hela världen», där även representanter för Nordens djur i viss utsträckning kommit med, har förlaget utgivit nu föreliggande volym om Nordens djurvärld. Utarbetandet av detta verk har anförtrotts Skansen-intendenten Kai Curry-Lindahl, vars föregående forsknings- och författarverksamhet gjort honom sällsynt skickad för det maktfullgäande uppdraget — en ingående kännedom om Nordens natur och djurliv grundad på självsyn av de mest skilda trakter och naturtyper i hela Norden — och som jämförelseobjekt även i andra länder och världsdelar — förtrogenhet med den stora hithörande litteraturen och förmåga att skriva klart och intressant. Tack vare dessa kvalifikationer och tillgången till ett överflödande rikt bildmaterial i svartvitt och färg av ett stort antal kända in- och utländska djurfotografer har Nordens djurvärld blivit ett imponerande arbete, från auktoritativt håll redan betecknat som ett »storverk om Nordens fauna».

Den djurvärld som arbetet behandlar är de högre djuren, däggdjur, fåglar, kräldjur, groddjur och fiskar. Men medan dessa i förf:s tidigare mindre handböcker — »Fiskar i färg» och »Djuren i färg» — behandlats i systematisk ordning och med varje arts kännetecken, biologi etc i ett sammanhang, skildras djuren här i relation till den omgivande naturen. Skildringen av miljön — hav, stränder, sjöar, skogar, fjäll — utgör alltså själva ramen. Inom denna ram behandlas de allmänna drag hos varje djurart, som kan tänkas vara av intresse för en större allmänhet och som samtidigt ger något väsentligt om resp. djur. Skildringarna av de olika arterna varierar därför avsevärt, för vissa arter är de ganska fylliga, för andra endast helt kortfattade, medan åter andra arter endast figurerar i själva förteckningen i bokens slut. Dessa initierade, fängslande och lärorika skildringar med för vanliga läsare ofta nya intressanta rön gör arbetet till en fängslande läsning och en lockande uppslagsbok, vartill det förnämliga bildmaterialet i hög grad bidrar. Ett stort antal av bilderna, både i färg och svartvitt, är rena mästerverk.

Ossian Olofsson.

Kai Curry-Lindahl: *Djuren i färg*. Däggdjur, kräldjur, groddjur. 3 uppl. Stockholm 1963. Inb. 12:—.

Den tredje upplagan av denna lilla handbok innehåller förutom nya taxonomiska, faunistiska och biologiska rön, som publicerats i in- och utlandet jämte utdrag av förf:s opublicerade material även ett antal utbredningskartor hämtade ur förf:s arbeten i djurgeografi i Atlas över Sverige och Ymer. O. O—n.

Ett antal nya små fiskehandböcker från det bekanta Verlag Paul Parey, Berlin-Hamburg, som bl.a. specialiserat sig på litteratur om jakt och fiske, har kommit red. till handa. De anmälas här i korthet.

William B. Currie: *Das Fischen auf Salmoniden*. Der Fang von Forellen und Äschen, Meerforellen und Lachsen. Översatt och bearbetad av Heinz Günther Jentsch. 123 sid., 32 bilder. 12:40 DM.

Arbetet utgör en av de många nya översättningarna till tyska från den rikare anglosachsiska sportfiskelitteraturen. Förf. är skotte och originalets titel »Game fishing». Det behandlar utom sportfiskets teknik, redskap etc fångsten av öring, havsöring, lax och harr med hänvisning till och diskussion av litteratur och egna fiskeupplevelser i Storbritannien och finska Lappland. Framställningen synes ge en grundlig och up to date ledning för såväl nybörjare som mera försigkomna och illustreras med teckningar och vackra foton från engelska och finska fiskevatten.

Hermann Aldinger: *So fängt man in Kleingewässern*. 124 sid., 19 bilder. Fickformat. 4:80 DM.

Efter att ha berört småvattnens karakteristik och svårigheten att klara deras vattenförsörjning och fiskbestånd, besättningsfrågor etc övergår förf. till en behandling av de för småvattnen aktuella fiskarna — karp, sutare, mört, ruda, gädda, gös, ål, braxen — och fisket efter dem. Det blir i huvudsak olika former av mete med varierande agn, mask, larver, bröd, deg o.s.v. Även fisket med spinn och fluga beröres, då det blir fråga om öring och regnbåge i sådana småvatten, där vegetationen ej omöjliggör dessa fiskesätt.

Paul Lassleben / Hans Ponkratz: *So fängt man in Stauseen*. 124 sid., 19 bilder. Fickformat. 4:80 DM.

Med Stauseen avses här varje vatten, som bildats av människan genom uppdamning av floder och bäckar. (Geografernas naturliga dämningssjöar räknas ej hit.) Dessa konstgjorda dämningssjöar avviker mer eller mindre från de naturliga förhållandena på ett från fall till fall växlande sätt. Boken avser att ge sportfiskaren hjälp att ställa om sin fiskevård och sitt fiske efter dessa förhållanden. Till de fiskslag som härvid behandlas hör bl.a. de även hos oss för dämningssjöar aktuella nordamerikanska salmoniderna, regnbåge, indianlax, kanadaröding. Med hänvisning till de svenska försöken nämnes också de nya bastarderna bröding, kröding och splejk liksom Donaulaxen, Huchen, som dock knappast synes betraktas som en tänkbar Stauseefisk.

Otto Bank / August Krusch: *So baut man Teiche*. 121 sid., 26 bilder. Fickformat. 4:80 DM.

Författarna, som sedan årtionden sysslat med byggandet av fiskdammar, lämnar här en redogörelse för inrättandet av olika slag av sådana med instruktiva ritningar och tabeller över vattenåtgång, material, material- och arbetskostnader m.m.

I förlagets sändning ingår också en »Fisch und Fang Taschenkalender» med ett antal instruktiva

Fiskeristyrelsen. Kungl. Maj:t har den 12 januari 1963 bifallit en framställning från utredningen rörande organisationen av fiskeristyrelsens laboratorieverksamhet om att, i avvaktan på utredningens förslag, byråchefstjänsterna å fiskeristyrelsens byråer för sötvattens- och saltvattensfisket ävensom avdelningsföreståndartjänsterna vid styrelsens sötvattens- och havsfiskelaboratorier vid uppkommande vakanser tills vidare ej får återbesättas med ordinarie innehavare.

Med anledning härav har efter byråchefen Dahrs avgång med pension den 30 juni 1963 fiskerintendenten I. Sörensen förordnats att från och med den 1 juli 1963 mot vikariatslön uppehålla tjänsten som byråchef i fiskeristyrelsen och biträdande fiskerintendenten i Luleå Y. G. Selderberg förordnats att mot vikariatslön från och med den 1 oktober 1963 uppehålla Sörensens tjänst som fiskerintendent i Övre norra distriktet, Luleå.

Likaledes har efter avdelningsföreståndaren S. Runnströms avgång med pension den 30 april 1963 laboratorn G. Svårdson förordnats att från och med den 1 juni 1963 intill utgången av juni månad 1964 mot vikariatslön uppehålla tjänsten såsom avdelningsföreståndare i lönegrad Bo 1 vid sötvattenslaboratoriet, medan laboratorn N.-A. Nilsson under samma tid förordnats att mot vikariatslön uppehålla Svårdsons laboratorstjänst och biträdande fiskerintendenten E. H. Kalleberg i Härnösand förordnats att uppehålla Nilssons laboratorstjänst vid sötvattenslaboratoriet.

Laboratorn i lönegrad Ao 27 vid havsfiskelaboratoriet L. Hannerz har från och med den 1 juli 1963 förordnats till laborator i lönegrad Be1 vid Statens vatteninspektion. E. laboratorn i lönegrad Ag 27 vid havsfiskelaboratoriet A. Lindquist har från och med den 1 oktober 1963 förordnats att mot vikariatslön uppehålla Hannerz tjänst som laborator i lönegrad Ao 27 vid havsfiskelaboratoriet.

Kungl. Maj:t har genom ämbetskrivelse den 6 september 1963 beviljat fiskerintendenten i Nedre norra distriktet S. E. Berg tjänstledighet under tiden 23 september 1963—22 september 1964 för fullgörande av ett honom av Förenta Nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) meddelat uppdrag att tjänstgöra som Fishery Adviser i Indiska unionen.

Nya fiskeproblem i Torne älv. Finsk-svenska laxfiskekommissionens förslag om fiske och flottning i gränsvatten mellan Finland och Sverige tillstyrks hos regeringen av Torne älvs flottningsförening. Föreningen erinrar dock om att sedan kommissionen avgett sitt betänkande har Torneå tingslags häradsrätt underkänt kronans rätt till laxfiske inom Vitsaniemi by i Hietaniemi socken.

Domen innebär i praktiken att svenska staten

artiklar och tabeller med mer eller mindre nära avslutning till fisket. En intressant nyhet är längd-vikt-skalorna för ett dussin av våra vanliga fiskslag. — En »Fisch und Fang Abreisskalender» med 68 blad försedda med vackra fiske- och naturfoton ingår också i sändningen. O. O—n.

numera ej heller synes kunna hävda rätt till laxfiske inom de nedre delarna av Torneälven.

Efter 1951 års domar i målet om laxfisket på den svenska sidan av gränsvatten i Pajala socken uppkom ett vildvuxet fiske efter lax med intressekollisioner mellan fiskarna inbördes samt mellan dessa och flottarna. Man har nu anledning anta att situationen i Torne älvs nedre del kommer att utveckla sig på samma sätt som i älvens övre delar. Då fisket i de nedre delarna är avsevärt mer givande, är det högst sannolikt att förhållandena i dessa delar blir betydligt mera skärpta än i de övriga delarna mellan fiskarna inbördes samt mellan fiskarna och flottarna.

En sådan utveckling är emellertid ej önskvärd vare sig ur allmän eller enskild synpunkt. Det är därför av betydelse att förhållandena skyndsamt regleras genom ett nytt fördrag mellan de båda staterna före ingången av 1964 års fiskesäsong, betonas föreningen. Framför allt synes det vara viktigt att den hittills hävdvunna ordningen vid utsläendet av fasta fiskeverk från nästa säsong avslöses av ett i huvudsak lika lätthanterligt och ändamålsenligt förfarande.

Domänverkets rotenonverksamhet. Domänverket fortsätter sina ansträngningar för att göra kronans vattendrag fiskrikare och framför allt inplantera värdefullare fiskslag än de förefintliga. Åtgärderna inledes med rotenonbehandling och över denna verksamhet under de senaste åren har domänstyrelsen i dagarna lämnat fiskeristyrelsen en redogörelse.

Därav framgår, att rotenonbehandlingarna år 1962 omfattar 127 sjöar och tjärnar med total areal av 990 hektar, vartill kommer c:a 105 bäckar.

Under 1961 behandlades en sjöareal av 1.715 hektar jämte 140 bäckar. Därmed blir totala arealen för åren 1961 och 1962 2.705 hektar och sträckan av rotenonbehandlade bäckar c:a 245 km.

Laxforskning med halkort kommer nu att införas i Sverige. Omkring 700.000 laxungar har märkts de senaste tio åren och av dessa har 65.000 vuxna laxar återfångats. För att kunna hantera det oerhörda observationsmaterialet har det visat sig nödvändigt att utnyttja halkort. Den längsta sträcka, som någon av de 65.000 återfunna laxarna tillryggalagt, var sträckan från Åtran i Halland till Grönlands västkust, där ett återfynd gjordes i slutet av förra året.

Stor frifiskeersättning. Fiskevärderingsnämnden för Norrbottens och Västerbottens län har tillerkänt Haparanda stad en ersättning för mistad fiskerätt till följd av frifisket på 100.000 kr jämte 4 % ränta från den 1.1.1955 och rättegångskostnader på 3.025 kr. Staden hade begärt 386.628 kr. Det av nämnden beslutade beloppet är anmärkningsvärt högt både i förhållande till vad staden begärt — skillnaden mellan begärda och beslutade belopp har i regel varit avsevärt större — och i förhållande till de ersättningar som beslutats vid kusten i övrigt.

Gösfisket i Dettern. Orsakerna till minskningen. Bland fiskarterna i Väneren har gösen haft särskild betydelse från försvarets fiskeskyddsutrednings syn-

punkter. Utredningen har därvid speciellt studerat förhållandena i viken Dettern i södra Väneren, i vars närhet Skaraborgs flygflotttiljs övningsområde är belägna.

I Dettern-området synes enligt tillgänglig statistik en minskning av gösbeståndet ha ägt rum alltsedan 1945. Orsakerna kan antas vara såväl naturliga fluktuationer i beståndet som från leksynpunkt negativa förändringar i miljöförhållandena, påpekar utredningen.

Då man från fiskarehåll velat göra gällande att invandringen till lekområdet Dettern hindras av verksamheten vid flygflotttiljen, har utredningen låtit företa provfiske och ekolodning i de aktuella vattnen. Utredningens expert har funnit det sannolikt att sprängning av stridsladdad ammunition inom flygflotttiljens övningsområde i regel påverkar fisken blott momentant och knappast gör annat än fördröjer invandringen i Dettern för längre tid än några timmar eller något dygn. Utredningens majoritet har anslutit sig till expertens uppfattning. Där emot har en av ledamöterna, ombudsman G. Högstrom i Svenska insjöfiskarens centralförbund, ansett att invandringen sannolikt blir fördröjd längre tid och i vissa fall blir mer eller mindre spolierad.

Utredningen erinrar också om att många faktorer utom försvarsverksamheten kan påverka fiskbestånden. En av de sannolikt mest betydelsefulla utgör vattenföroreningar. Det är emellertid att märka att avloppsutsläpp i vatten inte alltid är skadliga för fiskbeståndet. Tvärtom medför en intill viss gräns ökad tillförsel av närsalter större fiskproduktion, enär grundfödan för fisken då tilltar i mängd. Först sedan föroreningsgränsen överskridits får föroreningarna till följd att fiskbeståndet minskas.

Vänerens vattenbeskaffenhet undersöks sedan 1959 av statens vatteninspektion i samarbete med Vänerens vattenvårdskommitté.

Liknande analyser har sedan år 1958 gjorts av Lidan-Nossans vattenvårdsförbund. Utredningen har fått ta del av hittills föreliggande analysresultat. De syns ge vid handen att viss förorening kan förekomma och att den särskilt — såsom exempelvis i Dettern — inte torde vara obetydlig.

Sportfiskebyrån i Luleå välbehövlig. Fjölårets försöksverksamhet med en sportfiskebyrå gav belägg för att det finns ett stort behov av informativ verksamhet av detta slag, säger sportfiskekonsulent P. A. Wallin. Över 3.000 förfrågningar om fiske gjordes hos byrån. Även i år satsar Norrbottens Turisttrafikförbund på intresset för sportfiske, och fiskebyrån kan nu erbjuda en betydligt utökad service. Cirka 350 fiskeplatser runt om i länet är registrerade på byrån. På ett ögonblick kan man få fram alla upplysningar om fiskarter, fiskerättsägare, kontaktmän och resvägar, kort sagt om allt som har betydelse för den som vill ut i ödemarken för att fiska.

På en stor väggharta är fiskevattnen utmärkta med numererade märken. Man behöver bara slå upp motsvarande nummer i fiskebyråns mapp för att få veta allt väsentligt om just de vattnen. Fiskekort kan redan nu tillhandahållas direkt från fiskebyrån för massor av vatten, både domänverkets och enskilda. — Och för övriga kan vi ge anvisning på var fiskekort finns att köpa, säger Wallin.

Den ökade fritiden betyder att fisket som fritidsobjekt kommer att bli en av våra allra främsta begivenheter. Inte bara svenska utan även utländska sportfiskare har upptäckt Norrbottens tillgångar i

det fallet. I Sverige och kanske speciellt i Norrbotten, där turistresurserna ännu inte på långt när är utbyggda, kan vi räkna med en 20-procentig ökning per år.

De flesta lättillgängliga fiskevattnen är redan hårt ansträngda. Det gäller nu att ta till de reserver, som finns i de stora ödemarkerna. Men kanske än viktigare är att en fiskevårdsplan upprättas för hela länet och som håller för de framtida påfrestningarna. Fisket måste försiggå i alla slag av vattentyper. Ädelfisktänkandet måste varieras. Vi får inte glömma bort Norrbottens gädd- och abborrvatten, som är bland de bästa i hela landet. Fiskevårdstanken måste omfattas av alla samhällskategorier och arbetet för bättre vatten bli progressivt och avancerat.

Skogsälvarna, som numera genom flottning, dammanläggning och kloakutsläpp är förslitna och exploaterade, måste tas om hand och göras lämpliga för de ursprungliga vandringsfiskarna och i lämplig utsträckning även andra fiskarter. Den stora turistinvasionen kan så småningom göra det nödvändigt att iordningsställa konstgjorda sjöar eller dammar i de områden, där naturliga vatten inte finns i tillräcklig omfattning.

Förbundets fiskeservice syftar i sista hand till att söka få grepp om situationen. Fiskevattnensinventeringen upplyser om befiskningens storlek efter de stora turiststråken och bedriver i övrigt en PR-verksamhet för fiskevårdstanken samt parallellt med dessa moment en upplysningsverksamhet för länets egna och de främmande turistfiskarna. Det är huvuduppgifterna för förbundets fiskeservice.

SVENSK FISKERI TIDSKRIFT

Utkommer med ett häfte per månad. Prenumerationspris 15:— kr per år (inkl. medlemsavgift i Sveriges Allmänna Fiskevårdsförbund). Kollektiv prenumeration 13:— kr. Prenumeration för yrkesfiskare 10:— kr. Prenumeration direkt hos distributören.

Äldre årgångar av SFT säljas av distributören i mån av tillgång. Före 1935 3:—; 1935—47 4:—; 1948—50 5:—; 1951—61 7:—; 1962 10:— pr årgång.

Red.: Fil. dr O. Olofsson, Planetgatan 15, Lund 2. Tel. 150 98.

Prenumeration } Kamrer S. Ströhm,
Distribution } Gyllenkroks allé 5, Lund.
Annonser } Tel. 174 75, bost. 123 50.

Postgiro: 9 04 92, Lund.

ANNONSTARIFF (pris pr införande):
1/1 sida (210×150 mm) 150:—
1/2 sida (105×150 eller 210×75 mm) 80:—
1/4 sida (52×150 eller 105×75 mm) 45:—
1/8 sida (26×150 eller 52×75 mm) 25:—

Rabatt vid beställning av annons i 6 häften under året 15 %, i 12 häften 25 %.

OBS! Anmäl varaktig adressförändring till distributören!

Syrgasaggregat för rationell fiskodling

Vi tillverka kompletta syrgasaggregat för önskat antal transportkärl.

Som standard utföres dessa för 10 stycken, vilka dock kunna seriekopplas till 20 à 30 stycken om så önskas. Om en del av dessa ej användas tillfälligtvis kunna de avstängas medelst kranar som är monterade på förgreningsröret.

På varje kran är monterat en 2 meter lång gummislang (längre kan erhållas på beställning) och i dess andra ända är själva syrgasfördelaren monterad, vilken skall ned-sänkas i transportkärlet.

Vidare medföljer 1 stycken tryckregulator för syrgas att monteras direkt på syrgastuben. Ca 1—3 kg/tryck är tillräckligt, och en liten syrgastub räcker till många transporter.

Det hela är utfört i rostskyddat material och mycket lätt att hantera.

Införda offert från

Motor-Mekano

Nyköping tel 0155/109 06 Ö. Kvarngatan 3

Enkelknutna, Dubbelknutna eller Knutlösa?

Tvinnade eller heldragna?
Nylon, perlon, kuralon, terylene eller Polyeten?

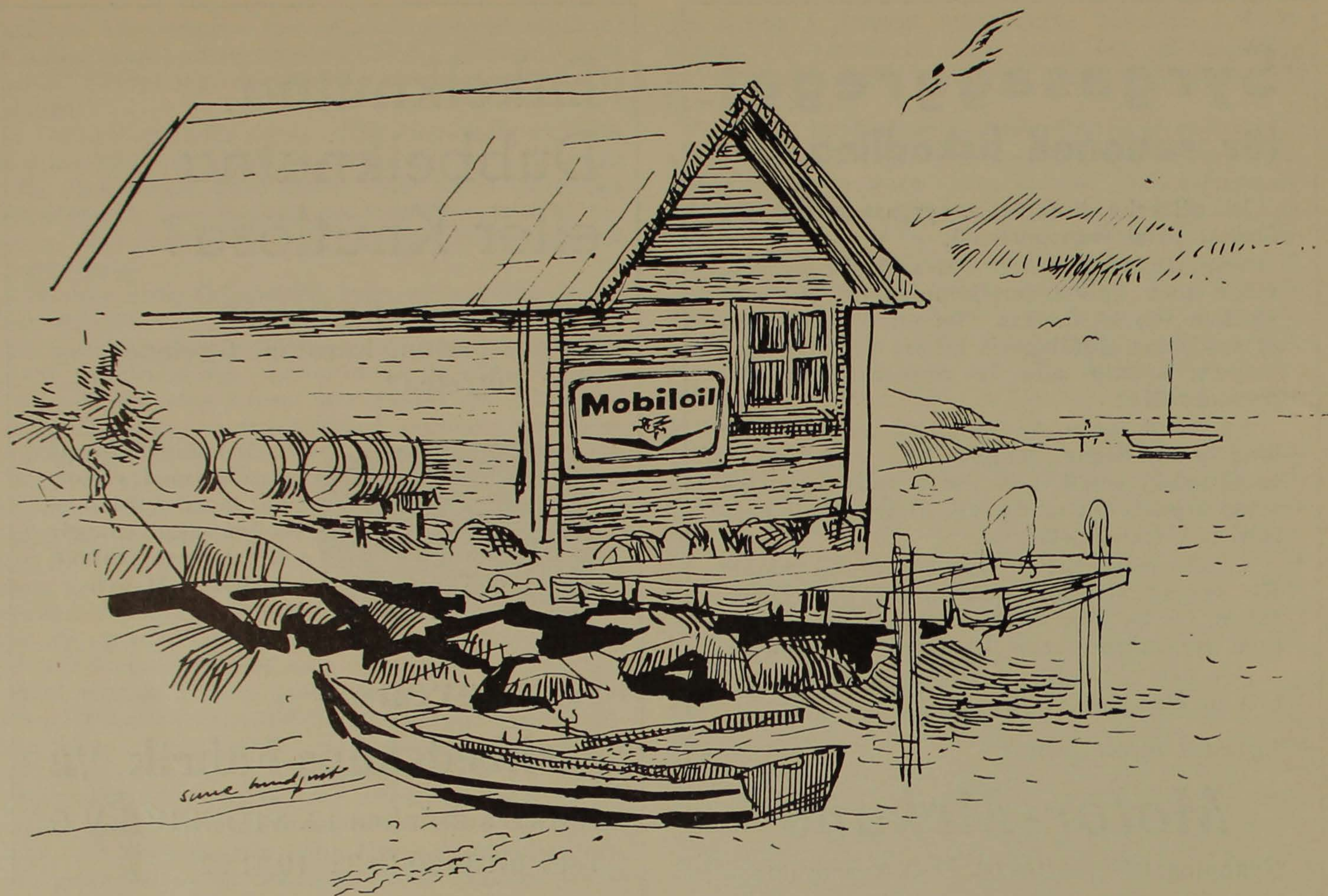

Vi äro fackmän på området med välsorterat lager och lämna sakliga upplysningar om garner, tältnar, konstfibernet och knutar.

Lundgrens Fiskredskaps-Fabrik A/B

Storkyrkobrinken 12, STOCKHOLM C

Tel.: (010) 20 10 22, 10 21 22

Ett välkänt sjömärke...

Knappast någonstans är väl kraven på absolut driftsäkerhet större än just till sjöss. Vare sig det gäller den lilla aktersnurran i en roddbåt eller det jättelika maskineriet i de atlantgående passagerarfartygen — perfekt smörjning och rätt bränsle är nödvändigt för såväl säkerhet som ekonomi.

Därför väljer erfaret sjöfolk Mobils världsberömda produkter — marknads förnämsta. Mobilmärket har blivit ett välkänt sjömärke — symbolen för högt ställda krav på säkerhet och kvalitet.

EKONOMI SERVICE